

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIA A TREIA

CAUZA PISAROGLU c. REPUBLICII MOLDOVA
(Cererea nr. 21061/11)

*Această versiune a fost rectificată la 2 iunie 2015 în temeiul articolului 81
din Regulamentul Curții*

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

3 martie 2015

DEFINITIVĂ
03/06/2015

Această hotărîre poate fi supusă unei revizui editoriale.

În cauza Pisaroglu c. Republicii Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Treia), întrunită într-o Cameră compusă din:

Josep Casadevall, *președinte*,

Luis López Guerra,

Ján Šikuta,

Dragoljub Popović,

Kristina Pardalos,

Johannes Silvis,

Valeriu Grițco, *judecători*,

și Stephen Phillips, *grefier al Secției*,

Deliberînd la 10 februarie 2015 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 21061/11) depusă la 15 martie 2011 contra Republicii Moldova la Curte potrivit articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”), de către o cetățeană a Republicii Moldova, dna Natalia Pisaroglu („reclamanta”).

2. Reclamanta a fost reprezentată de către dl V. Rahlea, avocat care își desfășoară activitatea în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl L. Apostol.

3. Reclamanta s-a plîns, în particular, despre încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 3 din Convenție ca urmare a deținerii sale în condiții inumane și degradante.

4. La 20 noiembrie 2013 plîngerea invocată în temeiul articolului 3 a fost comunicată Guvernului și celelalte capete de cerere au fost declarate inadmisibile.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamanta s-a născut în 1987 și locuiește în Chișinău.

6. La 19 iulie 2010, reclamanta a fost arestată, fiind bănuită de trafic de ființe umane, și deținută în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău pînă la 15

martie 2011¹. Potrivit reclamantei, condițiile de detenție erau foarte rele. În particular, reclamanta s-a plîns că celulele erau supraaglomerate, murdare și reci, fără acces la lumina solară sau aer curat, fără lenjerie de pat, calitatea mîncării era foarte joasă; ea făcea duș o dată pe săptămînă și doar cu apă rece, iar îmbrăcămintea putea fi spălată și uscată doar în celulă.

II. MATERIALE RELEVANTE

7. Prevederile relevante ale raportului întocmit de Raportorul Special împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante, privind vizita efectuată în Republica Moldova în perioada 4 – 11 iulie 2008 (Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite, documentul A/HRC/10/44/Add.3, 12 februarie 2009), sunt următoarele:

“B. Condițiile în locurile de detenție

Instituțiile din subordinea Ministerului Justiției

30. Fără îndoială, au fost realizate progrese în îmbunătățirea condițiilor de detenție. Totuși, unele instituții vizitate de Raportorul Special erau supraaglomerate. Autoritățile însăși au indicat că Penitenciarul nr.13 din Chișinău este supraaglomerat – în ziua vizitei aici erau deținute 931 persoane, capacitatea oficială a acestuia fiind de 600 (a se vedea anexa). Raportorul Special a fost informat despre planurile Guvernului de a închide această instituție.

31. Probleme comune în toate penitenciarele sunt condițiile igienice rele, accesul limitat la asistență medicală și lipsa medicamentelor, precum și riscul de contaminare cu tuberculoză și alte boli. Deși Raportorul Special constată că normele minime în ce privește alimentarea deținuților (Hotărîrea Guvernului nr. 609 din 29 mai 2006) sunt verificate zilnic și că, potrivit planului financiar al Departamentului Instituțiilor Penitenciare, bugetul 2008 pentru produse alimentare practic s-a dublat în comparație cu anul 2004 și va crește în continuare, el a primit, de asemenea, plîngeri întemeiate în ceea ce privește calitatea slabă și cantitatea mîncării....”

15. În raportul său pentru anul 2009 (pagina 117 - „Condițiile de detenție”), Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (“Centrul pentru Drepturile Omului”, care activează ca instituție a Ombudsmanului în Republica Moldova) a constatat, *inter alia*, că:

“Cu referire la igiena personală, îmbrăcămintea și așternuturile, deși Hotărîrea Guvernului privind aprobarea normelor minime de alimentare zilnică a deținuților și de eliberare a detergenților nr. 609 din 29 mai 2006, prevede normele de eliberare a săpunului pentru îmbăierea deținuților și alte necesități sanitaro-igienice, acest lucru rămîne a fi nerealizat și pe parcursul anului 2009.”

8. În raportul său pentru anul 2009 (pagina 117 - „Condițiile de detenție”), Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (“Centrul pentru

¹ Rectificat la 2 iunie 2015: textul inițial era ”Reclamanta a fost reținută la 19 iulie 2010, fiind bănuită de trafic de ființe umane, și plasată în arest preventiv. La momentul prezentării ultimelor sale comentarii în această cauză, la 18 iulie 2014, reclamanta încă era deținută în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău unde, potrivit ei, condițiile erau foarte rele.”

Drepturile Omului", care activează ca instituție a Ombudsmanului în Republica Moldova) a constatat, *inter alia*, că:

“Cu referire la igiena personală, îmbrăcămintea și așternuturile, deși Hotărîrea Guvernului privind aprobarea normelor minime de alimentare zilnică a deținuților și de eliberare a detergenților nr. 609 din 29 mai 2006, prevede normele de eliberare a săpunului pentru îmbăierea deținuților și alte necesități sanitaro-igienice, acest lucru rămîne a fi nerealizat și pe parcursul anului 2009.”

9. În raportul său pentru anul 2010 (pagina 142 și următoarele - „Condițiile de detenție”) Centrul pentru Drepturile Omului a constatat, *inter alia*, că:

„Asigurarea normei de spațiu locativ (4 m² per persoană) în blocurile locative ale instituției rămîne o problemă incomodă și s-a transformat într-o deficiență sistemică a penitenciarelor din întreaga țară. ...

Aceeași situație a fost atestată și în cadrul vizitei din Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, la 9 septembrie 2010, în unele celule spațiul locativ nefiind proporțional cu numărul deținuților. La momentul vizitei, în celula 38 erau plasate opt persoane, în timp ce aceasta avea o suprafață de 24 m². Această situație a fost constatată în repetate rînduri în cadrul vizitelor angajaților Centrului pentru Drepturile Omului în izolatorul de urmărire penală din mun. Chișinău. O asemenea stare de lucruri a fost documentată și în cadrul vizitei din 19 mai 2010 la Penitenciarul nr. 7 s. Rusca, unde în una din celulele blocului nr. 2, cu o suprafață de 15,5 m², se dețineau șase persoane, și la Penitenciarul nr. 4 or. Cricova, unde la data efectuării vizitei în cadrul sectorului locativ nr.7, s-a depistat deținerea a peste 20 de persoane într-o încăpere de 65 m².

Aglomerarea este un subiect de relevanță directă și pentru mandatul avocatului parlamentar în calitatea sa de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, care a constatat în repetate rînduri supraaglomerarea în instituțiile penitenciare din țară. ...

... Departamentul Instituțiilor Penitenciare a informat avocatul parlamentar despre faptul că asigurarea cu produse din carne și pește se efectuează după posibilități. Totodată, autoritățile vizate au comunicat că, în condițiile situației financiare dificile, pe parcursul anului 2010, deținuții din Penitenciarul nr. 17 or. Rezina au fost asigurați cu produse din carne în volum de 75 la sută din necesar și cu produse din pește în volum de 80 la sută din necesar. În acest sens, Ministerul Justiției a comunicat despre cheltuielile suportate pe parcursul anului 2010. Astfel, pentru alimentația deținuților în 2010 au fost alocate din bugetul de stat 24,05 milioane lei, în timp ce necesitățile pentru aceeași perioadă, prezentate Ministerului Finanțelor la proiectul Legii bugetului, au constituit 29,05 milioane lei. Pentru alimentarea unui deținut per zi, în anul 2010, au fost cheltuiți 10,24 lei, necesitatea fiind de 12,35 lei. În asemenea condiții, deseori acest fapt s-a aflat la baza motivării de către reprezentanții administrațiilor instituțiilor penitenciare privind imposibilitatea asigurării deținuților cu produse din carne și pește.

...

În ceea ce privește condițiile sanitare, iluminarea și ventilarea, aceste probleme persistă în majoritatea încăperilor locative ale penitenciarelor din Republica Moldova, excepție fiind instituțiile penitenciare nr. 1, or. Taraclia și nr. 7, s. Rusca, Hîncești.

Republica Moldova a moștenit penitenciare vechi, cu edificiile degradate, de tip lagăr, conform standardelor sovietice. Aceste tipuri de penitenciare nu corespund

exigențelor înaintate de actele naționale și internaționale în domeniu, iar posibilitățile financiare reduse ale statului nu permit reconstrucția sau renovarea acestora.

În instituțiile penitenciare, cu excepția celor cu statut de izolator de urmărire penală și Penitenciarul nr. 1 or. Taraclia, găzduirea deținuților se face în dormitoare de capacitate mare, care nu dispun în deplină măsură de facilitățile de care condamnații ar putea beneficia zilnic: spațiu de dormit, spațiu de zi și instalații sanitare. Deținuții se află în spații extrem de înghesuite, întunecoase, umede, fără ventilație și care sunt îmbibate cu fum de țigară. În unele penitenciare paturile amenajate în două nivele împiedică esențial pătrunderea luminii naturale în sectoarele locative.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

10. Reclamanta s-a plîns în temeiul articolului 3 din Convenție despre condițiile sale de detenție în Penitenciarul nr. 13. Articolul 3 prevede următoarele:

”Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Admisibilitatea

11. Guvernul a susținut că reclamanta a omis să epuizeze căile interne de recurs în ceea ce privește plîngerea sa despre relele condiții de detenție. Guvernul a invocat jurisprudența Curții Supreme de Justiție care a acordat despăgubiri pentru condiții precare de detenție persoanelor eliberate din detenție.

12. Reclamanta a susținut că ea nu a dispus de căi de atac efective în legătură cu plîngerea sa invocată în temeiul articolului 3 din Convenție.

13. Curtea reiterează faptul că a examinat de mai multe ori problema recursurilor naționale în ceea ce privește condițiile precare de detenție din Republica Moldova (a se vedea *Holomiov c. Moldovei*, nr. 30649/05, §§ 101-107, 7 noiembrie 2006; *Istratii și alții c. Moldovei*, nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05, § 38, 27 martie 2007; *Modarca c. Moldovei*, nr. 14437/05, § 47, 10 mai 2007; și *Stepuleac c. Moldovei*, nr. 8207/06, § 46, 6 noiembrie 2007) și în fiecare din aceste cauze Curtea a ajuns la concluzia că recursurile invocate de Guvern au fost inefective pentru persoanele care în continuare se află în detenție, deoarece acestea nu oferă oportunitatea de a pune capăt deținerii în condiții inumane și degradante. În cauza *Malai c. Moldovei* (nr. 7101/06, §§ 42-46, 13 noiembrie 2008) Curtea a constatat încălcarea articolului 13 din Convenție din cauza lipsei căilor interne de recurs efective referitoare la condițiile inumane și degradante de detenție și a concluzionat că „nu s-a demonstrat că au existat căi efective de recurs în

ceea ce privește plîngerea reclamantului invocată în temeiul articolului 3” referitoare la condițiile de detenție. Avînd în vedere că jurisprudența Curții Supreme de Justiție invocată de către Guvern este similară cu cea menționată anterior în cauzele de mai sus, Curtea nu constată niciun motiv de a devia de la acea concluzie și în prezenta cauză.

14. Prin urmare, Curtea constată că plîngerea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor interne de recurs, și, în consecință, obiecția preliminară a Guvernului urmează să fie respinsă. De asemenea, Curtea notează că plîngerea nu este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 (a) din Convenție și nu este inadmisibilă din orice alte motive. Prin urmare, plîngerea trebuie să fie declarată admisibilă.

B. Fondul

15. Reclamanta a susținut că condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 au constituit un tratament inuman și degradant.

16. Guvernul a susținut că condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 nu au constituit un tratament inuman și degradant și a afirmat că condițiile din acest penitenciar s-au îmbunătățit considerabil din momentul în care Curtea le-a considerat ca fiind contrare articolului 3.

17. Curtea reiterează principiile generale referitoare la condițiile de detenție stabilite în cauza *Ostrovar c. Moldovei* (nr. 35207/03, §§ 76-79, 13 septembrie 2005).

17. Curtea notează că condițiile precare de detenție din același penitenciar au fost confirmate în anii 2008, 2009 și 2010 de către Raportorul Special al Națiunilor Unite împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante și Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (a se vedea paragrafele 7-9 supra). Guvernul nu a prezentat niciun element de probă pentru a justifica că condițiile din Penitenciarul nr. 13 au fost îmbunătățite considerabil în ultimii ani. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că nu există motive de a devia de la concluziile la care s-a ajuns în cauza *Hadji c. Moldova* (nr. 32844/07 și 41378/07, § 20, 14 februarie 2012) Astfel, Curtea consideră că dificultățile cu care s-a confruntat reclamanta pe parcursul detenției sale în perioada iulie 2010 - iulie 2014, au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție. Prin urmare, a fost încălcat articolul 3 din Convenție.

II. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

18. Articolul 41 din Convenție prevede:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

19. Reclamanta a pretins suma de 5000 Euro (EUR) pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a deținerii sale în condiții inumane și degradante.

21. Guvernul a susținut că suma pretinsă de către reclamantă era excesiv de mare.

22. Curtea consideră că este corespunzător să acorde reclamantei o despăgubire cu titlu de prejudiciu moral. Apreciind în mod echitabil, Curtea acordă reclamantei suma de 3000 EUR.

B. Costuri și cheltuieli

20. Reclamanta a pretins, de asemenea, suma de 207 EUR cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții.

24. Guvernul a contestat suma pretinsă de către reclamantă și a susținut că aceasta era excesivă.

25. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor numai în măsura în care a demonstrat că acestea au fost necesare, realmente suportate și rezonabile ca mărime. În prezenta cauză, având în vedere documentele pe care le deține și criteriile menționate, Curtea consideră rezonabil să acorde suma pretinsă în întregime.

C. Penalități

21. Curtea consideră că este corespunzător ca penalitatea să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat articolul 3 din Convenție;
3. *Hotărăște*
 - (a) că Statul pîrît trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data la care hotărîrea va deveni definitivă în conformitate cu

articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care vor fi convertite în lei moldovenești conform ratei de schimb aplicabile la data executării hotărîrii:

- (i) 3000 EUR (trei mii euro), pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (ii) 207 EUR (două sute șapte euro), cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută;
- (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o penalitate la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întîrziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantei cu privire la reparația echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 3 martie 2015, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Stephen Phillips
Grefier

Josep Casadevall
Președinte